

İHTİYAÇ DOĞRU TESPİT EDİLEMİYOR, VERİMSİZLİK ÖNLENEMİYOR

Enerji çılgınlığında gelecek yok

Önder ALGEDİK

Tüketici Der. Fed. İklim ve Enerji Sorumlusu

Her gün “enerji açığı-mız olacağına” dair bir açıklama ve yeni bir enerji yatırımının yapılacağına dair haberler basında çıkıyor. Konunun uzmanları, yetkililer ve yatırımcılar bunları dillendirirken, üç temel yatırım alanının önünü açıyorlar: Nükleer, Fosil ve Hidroelektrik!

Türkiye'nin 2030 yılına kadar yapmayı planladığı 12000 MW'lık nükleer santral, 2023 için koyduğu, kömürün yüzde 100'ünü değerlendiren termik santraller ve suyun da yüzde 100'ünü kullanan hidroelektrik santral hedefi, aslında bizlere hastalık, kuraklık ve iklim değişikliğini garanti ediyor. Bu kadar enerjiye neden ihtiyaç duyduğumuz, faturasını kimin ödeyeceği ve neden böylesi politikalara sahip olduğumuz ne yazık ki sorgulanmıyor.

Vergi için elektrik

Aslında bu kadar verimsiz bir elektrik sistemine ihtiyacımız olmadığı ortada. Pek çok gelişmiş ülke, ekonomik büyümelerine rağmen elektrik kullanımlarında düşüş sergiliyorlar. Gelişmekte olan Çin bile son 30 yılda ortalama olarak ekonomisini yüzde 9.8 büyütürken, enerji ihtiyacı sadece ortalama yüzde 5.9 arttı. Türkiye ile karşılaştığımızda ise durum tam tersi. Elektrik Piyasası Denetleme Kurumu verilerine göre Türkiye'nin, 1970-2010 arasında ekonomisi yıllık ortalama yüzde 4.2 büyürken, elektrik talep artışının yüzde 8.4 arttığını görüyoruz. Kabaca oranladığımızda, Çin 2 dolarlık büyümeye karşı bir bi-

rim enerji artışı sergilerken, Türkiye'nin 1 dolarlık ekonomik büyümeye karşılık olarak 2 birim elektrik enerjisine ihtiyaç duyuyor. Bu ekonomik büyüklükle ya da gelişimle alakalı olmayan bir artışı ortaya koyuyor.

Aslında, bu yatırıma ihtiyaçlarımızı karşılamak için değil, verimsiz üretim, dağıtım ve kullanım sistemini

Faturayı kim ödeyecek?

Halkımızın bu politikalar sonucunda cüzdanı ve yaşamıyla ödeyeceği faturalar bulunuyor.

Cüzdanımızla ödeyeceğimiz faturaya Akkuyu güzel bir örnek. 40 yıl boyunca 12,35 centten elektriği alan devletin vergileri de ekleyerek bize fatura ettiğini düşündüğümüzde, Rus firmasına yaklaşık 160 milyar dolara yakın elektrik bedeli ve vergileri için de 100 milyar doları devlete her ay parça parça ödeyeceğiz. Başka bir hesapla, sadece Akkuyu için 40 yıl taksitle kişi başına toplam 3 bin 500 dolardan fazla parayı ödeyeceğiz. Hem de elektrikten çok kanser, atık ve kazalar için!

Ancak, Türkiye'nin 2030 enerji projeksiyonları sadece Akkuyu santrali ile sınırlı değil. Yaklaşık 12000 MW'lık bir nükleer hedef ile hidroelektrik, kömür ve doğalgaz santrallerinin kapasitesini 3'e katlama hedefi faturayı da kabartıyor.

Parasal faturanın yanına, olası radyasyon sızıntısı, atıklar, kirlilik ve kazaları, hidroelektrik santraller yüzünden suya ulaşamayan köylünün kaybı, oluşacak ekosistem tahribatı, fosil yakıtların yaratacağı bacagazı kirliliği ile yok olan yaşam ve hızlanan iklim değişikliğini koyduğumuzda, bir yıkımla karşı karşıya kalabiliriz.

İklimden bağımsız politika

Türkiye'nin neden böylesi bir politikaya sahip olduğunun pek çok sebebi var. Ancak, bir noktada dünyadan ayrılıyor. Bu da iklim değişikliği süreçlerinin dışında olması. Türkiye, 1979'dan bu yana gündemde olan BM İklim Değişikliği

finanse etmek, buradan vergi almak için ihtiyaç duyuyoruz. Bir başka deyişle, bizim elektriksiz kalacağımız senaryosu gerçeklerle uyuşmuyor. Doğru olan tek şey daha fazla elektrik kullanımı ile daha fazla vergi ve daha fazla pazar oluşturulduğu.

Türkiye'nin abartılmış enerji ihtiyaçları maddi kayıpların yanı sıra toplum sağlığını da olumsuz etkiliyor. Çin 2 dolarlık bir kalkınma için 1 dolarlık enerji ihtiyacı yaratıyor. Türkiye'de ise denge tam tersi yönde işliyor.

Çerçeve Sözleşmesi (Rio'92) ve Kyoto Protokolü'ne (Kyoto'97) görüşüldükten 12 yıl sonra katıldı! Kopenhag'da çıkan uzlaşmaya ise “yeterince kirlilemediği” gerekçesi ile bildirimde bulunmadı. Ancak, bu sürecin içindeki ülkeler, hedefler ve ödevlerini yetersiz olsa da oluşturdu, politikalarında ve mevzuatlarında gerekli değişiklikleri yaptı. Örneğin, İspanya elektriğinin yüzde 11'ini rüzgardan, Almanya ise yüzde 2'sini güneşten karşılarken, Türkiye'nin bu oranı 2030'a kadar yakalaması mümkün değil.

Kopenhag Uzlaşması'yla test

Kopenhag Uzlaşması'nda, gelişmiş ülkelerden sera gazı salımını ne kadar azaltacakları, gelişmekte olanlardan ise salımdaki artışı ne kadar azaltacaklarını bildirmeleri isteniyordu. Az gelişmiş ülkeler ise yapacakları çalışmalarını ilettilerdi. ABD, AB, Kanada azaltım he-

deflerini ortaya koyarken, Endonezya yüzde 26, Meksika yüzde 30, Güney Kore yüzde 30 salım artışından azaltım hedefi koydu. Brezilya'nın 2020 salım artışından koşulsuz yüzde 38 azaltım bildirimini, Çin ise 2020 yılında karbon yoğunluğunu 2005'e oranla yüzde 45 azaltma gibi bir alt hedef ortaya koydu. İklim değişikliği konusunda hiçbir sorumluluğu olmayan Maldivler 2020 için karbon-nötür olmayı hedeflerken, Etiyopya 73 proje ile atacakları adımları ortaya koydu. Bildirimde bulunan ve aralarında az gelişmiş ülkelerin de bulunduğu 140 ülkenin hedef ve projelerine rağmen, Türkiye, “yeterince kirlilemediği” gerekçesi ile bildirimde bulunmadı. Ülkeler koydukları hedefler ve attıkları adımlarla kendilerini yeni bir dünyaya kısmen hazırlarken, Türkiye, “kirlileme hakkını” savunarak faturayı bizlere ödetiyor. ■

Sorumlu kim?

İklim dostu teknolojilere kaynak bulamayan Türkiye yüzlerce milyar doları geleceğimizi ve gezegenimizi yok eden politikalara ayırmış durumda. Türkiye sera gazı salımlarını 1990 yılına göre 2009'da yüzde 98 arttırdı ve bu artışı 2030'a kadar kesintisiz sürdürmekte kararlı. Diğer yandan enerji verimliliği gibi iklim dostu politikalar ise adı olan ama kendisi olmayan bir reklam figüründen öte bir noktada değil.

Türkiye'nin politik tercihlerinin en büyük sorumlusu politikacılar ve lobiler diyebilirsiniz. Ancak asıl sorumlu, politikalara müdahil olmayan bizleriz. Bu noktada Avustralya iyi bir örnek olacaktır. 2007'de Türkiye gibi Avustralya hükümeti de protokolü imzalamamıştı. Bu yüzden seçimlerde iktidar değişti, yeni başbakan bir hafta içinde protokolü imzaladı.

Bugün, enerji çılgınlığı yerine Türkiye'yi iklim dostu tercihleri zorlama görevi herkese düşüyor. ■

